

Slaktarin

eftir Isaac Bashevis Singer
Hanus Andreasen týddi

Yoineh Meir átti at blívið meistari í Kolomir. Pápi hansara og abbi hansara hövdu báðir havt embættið. Men teir, sum hildu við rættinum í Kuzmir, settu seg ímóti fötur í spennu. Hesu ferð vildu teir ekki lata ein hassid úr Trisk blíva meistara í býnum. Teir keyptu sýslumanninn og sendu eina áheitan til landshövdingin. Eftir nógvu togan og deilan fingi hassidom úr Kuzmir sin vilja og settu sin egna meistara. Men fyrri at Yoineh Meir ekki skuldi ganga við ongari inntöku, útnevndu teir hann til rituellan slaktara í býnum.

Tá ið Yoineh Meir frætti hetta, bliknaði hann uppáttur meira, enn hann plagdi. Hann mótmælti. Hann segði, at svævning var ekki nakað fyrri seg. Hann var ein bloyta. Hann orkaði ekki at siggja blóð. Men öll gingu saman í ráð fyrri at yvirtala hann, teir fremstu har á staðnum. limirnir í synagagunni í Trisk, verpápi hansara Reb Getz Frampler og Reitze Doshe, kona hansara. Tann nýggi meistarin, Reb Sholem Levi Halberstam, royndi eisini at noyða hann. Reb Sholem Levi hevði ringu samvitsku, tá tað var syndugt at taka úrtökuna frá einum øðrum manni. Rabbin í Trisk, Reb Yakov Leibeles, skrivaði til Yoineh Meir, og segði, at menniskjan eigur ekki at visa størri miskunn enn hin allvaldi, ið er keldan til allan miskunn. Tá tú slaktar eitt djór við reinum knívi og við guðs-óttu, bjargar tú salni, sum býr í tí. Tí vit vita, at salirnir á halgum monnum mangan flyta inn í kroppin á neytum, fugli og fiski fyrri at bota onkra misgerð.

Tá ið hann fekk brævið frá tí skriftlærda í Trisk, gav Yoineh Meir eftir. Long tíð var liðin, síðan hann var útnevndur. Hann fór nú at lesa slátturlogirnar, soleiðis sum tær verða greindar í Oksakorninum, Shulchan Aruch og í Viðmerkingunum. Fyrsta petti í Oksakorninum sigur, at tann rituelli slaktarin eigur at vera ein guðlyðin maður, og Yoineh Meir fór at lesa lógina við uppáttur størri eldhuga enn fyrr.

Yoineh Meir, ein litil, bleikur, klætrasligur maður við einum pinkulitlum, gulum skeggi útast á hokuni, krókutari nes, innodotnum munn og gulum, bangnum, nærvaknum eygum, var tiltikin fyrri sín guðsótta. Tá hann bað, hevði hann trý por av bønareimnum uppi á sær, teir hjá Rashi, tær hjá rabbi Tam og tær hjá rabbi Sheria Gaon. Stutt eftir at hann var liðugur við lestrartíðina heima hjá verpápa sínum, begynti hann at halda allar föstuguðsdagarnar og at fara upp til midnáttarguðstæntu.

Reitze Doshe, kona hansara, var longu farin at gremja seg

um, at i.aðurin ekki var av hesari verið. Hon kærði sína neyð fyrri mammu síni. Hann talaði ongantið til hennara, segði hon, gav sær ekki far um hana, heldur ekki teir dagarnar, hon var rein. Hann kom bara til hennara tær næturnar, hon hevði fingið tað rituella baðið, eina ferð um mánaðin. Hann mintist ekki, hvussu datur hansara itu, segði hon.

Aftaná at Yoineh Meir hevði jattað at blíva rituella slaktari, legði hann uppáttur harðari bond á seg sjálvan. Hann átti minni og minni. Hann helt næstan uppáttu at tosa. Kom biddari á dyr, leyp hann út ímóti honum og gav honum sitt seinasta oyra. Sannleikin var, at tá Yoineh Meir bleiv slaktari, misti hann hugin til alt. Men hann tordi ekki at seta seg upp ímóti tí skriftlærda. Tað var lagað soleiðis, segði hann við seg sjálvan. Tað var hansara lagna at pina og liða pinu. Og bara Gud veit, hvussu Yoineh Meir pindist.

Yoineh Meir var bangin fyrri, at hann fór at fella í óvit, tá hann drap tann fyrsta fuglin, ella at hann fór at vera skjálghentur. Men innast inni hopaði hann, at hann fór at gera okkurt skeivt. Tað fór at loysa hann undan boðnum frá tí skriftlærda. Men alt gekk, sum tað átti.

Flairi ferðir um dagin tók hann uppáttur orðini hjá tí skriftlærda: »Menniskjan eigur ekki at visa størri miskunn enn keldan til alla miskunn. Og í lógini stendur: »Tú skalt drepa av flokkum og fylgnum tínum, sum eg havi boðið tær«. Á Sinai fjalli fekk Móses at vita, hvussu tú slaktar eitt djór, og hvussu tú opnar tað fyrri at finna óreinsku. Tað er gátan yvir øllum gátum — liv, deyði, menniskja, djór. Tey, ið ekki verða slaktað, doyggja í hvussu er av sjúku, og pinast mangan í vikur og mánaðir. Í skóginum eta djórini hvørt annað. Í sjónum svölgr fiskur fisk. Fátækrahúsið í Kolomir er fult av kryplum og lamaðum, sum liggja har í nógv ár og dálka seg sjálvan. Einku menniskja sleppur undan heimsins sorgum.

Men einki kundi ugga Yoineh Meir. Hver skjálvti, ið fór gjøgnum tann slaktaða fuglin, fór eisini gjøgnum kroppin á Yoineh Meir. Fyri hvørt djór, hann drap, stórt ella lítið, pindist hann, sum hevði hann skorið seg sjálvan á háls. Av øllum revsingum, ið kundu heimsast, hann var svævning hin versta.

Ikki triggir mánaðir vóru gingnir, síðan Yoineh Meir bleiv slaktari, men tað var, sum tíðin stóð í stað. Tað var, sum hann stóð upp undir háls í blóði og gróðrarvatni. Fyri oyrunum á sær hoyrði hann nátt og dag gákandi hønur, galandi hanar, gvaggandi gæs, beljandi neyt og

jarmandi geitir. Veingir flagsaðu, klour klóradu niður í gólvið. Kropparnir noktaðu at víðurkenna nakra rættvisgering ella umbering, hvør kroppur spenti ímóti uppá sin máta, royndi at sleppa undan, sýntist at telva við sín skapara til seinasta andardrátt.

Og spurningarnir brimaðu í heilanum á Yoineh Meir. Sannleiki hevði hin ævinligi noyðst at káma sitt ljós, tá hann skapti heim. Tað bar ekki til at hava frian vilja uttan pinu. Men tá djórini ekki hövdu fingið frian vilja, hvi skuldu tey so pinast? Yoineh Meir hugdi skelvandi at, meðan flettingarmennirnir limaðu neytini sundur við oksum sínum og flettu tey, aðrenn tey hövdu drigið sín siðsta andardrátt. Og konufólkini royttu hösrunargarnar, meðan teir enn vóru livandi.

Siður er, at slaktarin fær milt og vinstur av hvørjari kúgv. Í húsinum hjá Yoineh Meir var skjótt kjøt í yvirflóð. Reitze Doshe kókaði supan í veldugum pottum. Í tí stóra køkinum var ongantið friður, sum tey matgjördu, stoktu, bakaðu, rørdi og tóku omanav. Reitze Doshe var aftur við barn, og búkurin stóð so spískur burtur úr henni. Hon var stór og prúð og hevði fimm systrar, allar lika prúðar sum hon. Systrarnar komu at vitja við bønnum. Hvønn dag kom vermannan, mamma Reitze Doshe, við kakum og øðrum góðum, sum hon sjálf hevði bakað. Kvinnan eigur ekki at lata mál hoyrast, men arbeidskonan hjá Reitze Doshe, dóttir ein yatnberara, sang seint og tíðliga, titaði runt skóleys og við leysum hári og flenti so hart, at tað gælti um øll húsin.

Yoineh Meir vildi sleppa úr tí verð, sum er av holdi og blóði, men hon elti hann. Roykurin úr slaktihúsinum fór ikki úr nasunum á honum. Hann royndi at gloyma seg sjálvan í lógini, men sá, at lógin sjálf var full av holdi og blóði. Hann fór at lesa í kabbaluni, sjálvt um hann visti, at eingin eigur at granska loynidóm, fyrr enn hann er fyltur fjóruti. Kortini las hann Ritgerðina hjá hassidim, Urtagarðin, Skapanarbókina og Livsins Træ. Har, í teimum hægri heimunum, var hvørki deyði ella slakt, hvørki pina ella vembur ella innvøllir, hvørki hjørtu ella lungu ella livrar, hvørki hindir ella óreinska.

Hesa náttina fór Yoineh Meir yvir til vindeygad og hugdi upp í himmalin. Har var mánnin. Tað skygdi rundan um hann. Stjørnurnar glógvaðu og bleiktraðu, hvør við síni himmalsku gátu. Onkustaðni, omanfyri gerðana heim, omanfyri stjørnufylgini, flugu einglar og kerubar og heilag hjól og heilag djór. Í paradisi vóru gátarnar í lógini opinberaðar sálunum. Hver heil-

agur zaddik ognadist trý hundrad og tiggju heimar og vav krúnur til ta himmalsku ásjónina. Nærri tú komst hásæti dýrdar, bjartari ljósið, skærari glæsturin, fámentari hitt vanhalga liðið.

Yoineh Meir visti, at eingin eigur at biðja eftir deyðanum, men innast inni longdist honum eftir endanum. Hann var farin av vamlast við alt, ið hevði holdið at gera. Hann troystaði sær ikki so frægt sum at fara til tað rituella baðið saman við hinum monnum. Undir hvørji húð sá hann blóð. Hver hálsur minti hann um knívin. Menniskjuni hövdu, lika sum dýrini, lendar, æðrar, tarmar, vøddar. Eitt kut við knívinum, og hasir fattu fedrarnir lógu sum oksar. Sum stað stendur í Talmud — »alt, ið er ætlað at brenna, er longu at kalla brent«. Um menniskjan heldur at enda var annað enn rot, meðan maðkar og stinkur, var hon í fyrstuni heldur ikki annað enn ein klumpur av rotnum kjøti.

Yoineh Meir skilti nú, hvi teir visu í forðum hövdu liknað likamið við eitt búr, eitt fongsul, har sálin er fangi, biðar eftir tí degi, tá hon skal sleppa út. Ikki fyrr enn nú forstóð hann til litar orðini í Talmud: »Óført, hetta er deyðin«. Men tað var menniskjunum forboðið at bróta út úr fongslinum. Tey máttu biða, til fangavaktarin loysti tey úr leinkjunum og læt portrið upp.

Yoineh Meir fór aftur í songina. Alt livið hevði hann sovið á einum fjaðrabotni, undir eini fjaðradýni, við einum koddan undir hövðinum. Nú ansaði hann knappliga eftir, at hann lá á fjørður og duni, ið var roytt av flogfenaði. Í hinari songini lá Reitze Doshe og reyrt. Av og á kom eitt hvin úr nasagluggunum á henni og ein bløðra sást á varnum. Døturnar gingu í heilum á nátthúsið, titaðu berfóttar eftir gólvinum. Tær svóvu saman, og viðhvørt lógu tær og teskaðu og gnísaðu til langt út á náttina.

Yoineh Meir hevði so fegin vilja havt synir, sum skuldu granska lógina, men Reitze Doshe átti eina gentu fyrri og aðra eftir. Meðan tær vóru smáar, hendi tað seg, at pápin klípti tær í kjálkan. Hvarju ferð hann hevði verið til umskurðar, hevði hann ein kakubita við til teirra. Ja, tað hendi seg, at hann mussaði eina av teimum minstu á hovdið. Men nú vóru tær vaksnar. Tær sýntust at bregða til mammuna. Tær fitnaðu. Tær trilkaðust. Reitze Doshe gramdi seg um, at tær vóru av átfurekar og fitnaðu fór nógv. Tær stjólur sær teir bestu bitarnar úr pottinum. Fleir dreingir hövdu longu biðið um ta elstu, Bashe. Viðhvørt klandraðust tær og argaðu hvørja aðra, ein munnit seinni sótu tær og greiddu og flættaðu hvørji aðrari. Gákurin gekk í heilum um kjólar, skógvar, hosur, jakkar, buskur. Tær grótu og tær flentu. Tær leitaðu eftir lúsum, beistaðust, vaskaðu sær, mussaðust.

Tá Yoineh Meir bað tær ikki herska so, rópti Reitze Doshe: »Halt teg vekk! Lat tær hava frið«. Viðhvørt deildi hon hann: »Mátti heldur ansað eftir, at

datur tinar ikki gingu skóleysar og naknar!«

Hvi hvødu tær brúk fyrri so nógvum? Hvi var tað neyðugt at klæða og prýða likamið so nógv? spurdi Yoineh Meir seg sjálvan.

Aðrenn hann bleiv slaktari, var hann sjáldan við hús og visti nóg illa, hvat hendi har. Nú var hann oftari heima og sá, hvat tey gjørdur. Genturnar runnu út at henta bær og hundalond. Tær spældu við døturnar úr vanligum heimum. Tær komu heim við kurvum fullum av turrum greinum. Reitze Doshe súltaði. Skræddarar komu at passa. Skómakarar komu at taka mál. Reitze Doshe og mamma hennara tingaðust um heimafylgna hjá Bashe. Yoineh Meir hoyrði tær tosa um ein silikjól, ein floyalskjól, alskyns skjúrt, kápur, skinnfrakkar.

Sum hann lá í andvekri, mólu øll hesi orðini í heysinum á honum. Tey svumu í yvirflóð, tá at hann, Yoineh Meir, var farin at fortjena pengar. Í kvíðinum á Reitze Doshe vaks eitt barn aftrat, men Yoineh Meir feldi týðiliga á sær, at tað fór at vera ein genta. »Ja, ja, man má fegnast um hvat ið so Harrin sendir«, hevði hann at sær sjálvan.

Hann hevði dripið dýnuna oman yvir seg, men nú var hann ov heitur. Koddin feldist merkiliga harður, sum var ein steinur millum fjaðrabarna. Hann, Yoineh Meir, var sjálvur ein kroppur: fötur, búkur, bringa, albogar. Hann feldi ein sting í innvølunum. Gómin kendist turrur.

Yoineh Meir settist upp undir seg. »Faðir í himlinum, eg fáa ikki anda!«

II

Elul er iðrunarmánaðin. Hjá Yoineh Meir hevði hetta altið verið tann tíðin, tá hann sá gerandisdagin úr erva, í tign og ró. Yoineh Meir elskaði tann svala vindin, sum kom úr skógnum og av teimum nýheystaðu økrum. Hann kundi leingi sita og hyggja at tí ljósabláa himmalinum, sum við sínum spjaddu skyflókum minti um hørin, sum sitrónirnar til tabernakulhogtíðina vóru sveiptar í. Spinnilvevur fór siglandi gjøgnum luftina. Bløðini blívu safrangul. Fuglarnir létu, heil hann, við tí sorgblídni, ið hoyrir tí hogtíðini til, tá menniskjan ger upp við sína sál.

Men fyrri ein slaktara er Elul nakað annað. Nógvur fenaður verður svævaður til nýggjárið. Undan sálarbótardegnum lata øll ein offurfugl. Í hvørjum túni gólu hanar og gákaðu hønur, og øll skuldu tey drepast. So koma tabernakulhogtíðin, pilagreina-dagurin, dagurin til gleði um lógina, skapanarsabbatin. Hver hogtíð hevur sitt slakt. Milliónir av flogfenað og neytum, sum nú livdu, skuldu drepast.

Yoineh Meir svav ikki longur um náttina. Kom tyngd á hann, fekk hann beinan vegin marruna. Hann sá neyt í mannalíki við skeggi og síðulokkum og kolli omaná hornunum. Best sum hann stóð og svævaði ein kálv, umskapaðist djór til eina gentu. Hálsurin gekk kykur á henni, og hon bónaði hann um at